

Belastingdienst

Inkomstenbelasting

Vragen en antwoorden over gewijzigd fiscaal beleid en wetgeving met betrekking tot de KEW, SEW, BEW en BHW-kapitaalverzekering per 1 januari 2013, 1 januari 2017 en 1 april 2017

November 2017

Inhoud

A	Inleiding	3
	Gebruikte begrippen en afkortingen	3
B	BHW-kapitaalverzekeringen	4
C	De KEW, de SEW en het BEW	5
D	Wijzigingen	6
1	Wijziging per 1 januari 2013	6
2	Wijziging per 1 januari 2017	6
3	Wijziging per 1 april 2017	7
E	Vragen	8
4	Gevolgen vervallen tijdvakken voor BHW-kapitaalverzekeringen	8
5	Verskil tussen KEW en BHW-kapitaalverzekering bij niet langer voldoen aan de voorwaarden	8
6	Uitkeringsvrijstelling bij fictieve uitkering KEW	8
7	Verkorte premieduur	9
8	Premievrijmaken	9
9	Verkorte looptijd	9
10	Afkoop voor beëindigen partnerschap	10
11	Eis aflossing eigenwoningschuld	10
12	Aflossen restschuld	10
13	Gedeeltelijke aflossing eigenwoningschuld en andere besteding	11
14	Gedeeltelijke aflossing restschuld en andere besteding	11
15	Aflossing nieuwe, annuitaire eigenwoningschuld	11
16	Aflossingseis bij BHW-kapitaalverzekering	12
17	Gehele of gedeeltelijke afkoop	12
18	Gedeeltelijk afkopen na 20 jaar premiebetaling	12
19	Overschrijding bandbreedte	12
20	Aflopen van de rentevastperiode	13
21	Bandbreedte voor toepassing goedkeuring	13
22	Hoge en lage rente aan het einde van de rentevastperiode	14
23	Overschrijding bandbreedte bij BHW-kapitaalverzekering	14
24	Mogelijkheden van herstel van de premie	15
25	Extra storting	15
26	Keuze uit rentetarieven	15

A Inleiding

Dit document bevat vragen en antwoorden over het vervallen van de tijdklemmen in een aantal situaties (1 januari 2013) en de gewijzigde wet- en regelgeving per 1 januari 2017 en 1 april 2017 met betrekking tot de KEW, SEW en BEW en de BHW-kapitaalverzekering. Daarnaast wordt ingegaan op de overschrijding van de bandbreedte als gevolg van aanpassing van de eigenwoningrente en de gevolgen voor een uitkeringsvrijstelling bij goedkoper gaan wonen. Hieronder worden eerst de gebruikte begrippen en afkortingen toegelicht. Daarna wordt onder B en C de BHW-kapitaalverzekering respectievelijk de KEW, de SEW en de BEW. Onder D worden de wijzigingen per periode weergegeven en onder E de vragen en antwoorden.

Voor deze vragen en antwoorden is onderscheid gemaakt in vier perioden, namelijk de periode:

- vóór 1 januari 2013;
- vanaf 1 januari 2013 tot en met 31 december 2016;
- vanaf 1 januari 2017 tot en met 31 maart 2017; en
- vanaf 1 april 2017.

Gebruikte begrippen en afkortingen

KEW	Kapitaalverzekering eigen woning, onder KEW wordt ook SEW en BEW verstaan
SEW	Spaarrekening eigen woning
BEW	Beleggingsrecht eigen woning
BHW-kapitaalverzekering	Brede Herwaardering kapitaalverzekering gesloten in de periode 1992 tot en met 2000 die op grond van de Invoeringswet Wet IB 2001 op 31 december 2000 'op weg was' naar een uitkeringsvrijstelling en die niet zijn omgezet in een KEW
Pre BHW-kapitaalverzekering	Kapitaalverzekering afgesloten voor 1 januari 1992
Afkoop	Het eerder dan de afgesproken einddatum geheel of gedeeltelijk tot uitkering laten komen van de opgebouwde waarde in het product
Eigenwoningsschuld	Hieronder wordt ook de restschuld begrepen
Restschuld	Voor de definitie van een restschuld van een vervreemde eigen woning wordt aangesloten bij het ontstaan van een negatief vervreemdingssaldo eigen woning (artikel 3.119aa, eerste lid, Wet IB 2001). Het tijdstip waarop de restschuld van een dergelijke woning is ontstaan, is voor de toepassing van de uitkeringsvrijstelling niet van belang (zie vraag 12)
Verzekeringsjaar	Periode van 12 maanden dat begint op het tijdstip van het aangaan van de verzekeringsovereenkomst.
Jaarlijkse premiebetaling	Onafgebroken premiebetaling in ieder verzekeringsjaar
Wet IB 2001	Wet inkomstenbelasting 2001
Wet IB 1964	Wet op de inkomstenbelasting 1964
Invoeringswet	Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001
Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen	Besluit van 15 mei 2017, nr. 2017-81019, Inkomstenbelasting. Kapitaalverzekering eigen woning, spaarrekening eigen woning, beleggingsrecht eigen woning en vóór 2001 bestaande kapitaalverzekeringen in box 3
Besluit vervallen tijdsklemmen	Wijzigingsbesluit van 17 december 2014, BLKB2014/2168M. Dit besluit wijzigt paragraaf 4.7 van het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen van 6 december 2014, nr. BLKB 2014/1763M.

B BHW-kapitaalverzekeringen

Voor BHW-kapitaalverzekeringen geldt het overgangsrecht van BHW-regime. Dit regime geldt ook voor verzekeringen die vóór 1 januari 1992 zijn afgesloten, maar niet meer voldoen aan de voorwaarden van het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen van vóór 1 januari 1992 (Pre BHW-kapitaalverzekeringen). Deze kapitaalverzekeringen vallen onder de rendementsgrondslag van box 3. Er geldt jaarlijks een bezitsvrijstelling in box 3 van maximaal € 123.428 voor deze BHW-verzekeringen als na 13 september 1999 het verzekerd kapitaal niet is verhoogd en de looptijd niet is verlengd.

Voor BHW-kapitaalverzekeringen geldt een uitkeringsvrijstelling als de verzekerde op het moment van uitkering in leven is. Hiervoor gelden tot 1 januari 2013 op grond van de Wet IB 1964 de volgende voorwaarden:

- Er is gedurende ten minste 15 jaar (180 maanden) jaarlijks premie betaald: uitkeringsvrijstelling van € 28.134;
- Er is gedurende ten minste 20 jaar (240 maanden) jaarlijks premie betaald: uitkeringsvrijstelling van € 95.294;

Deze minimale periodes van premiebetaling worden tijdsklemmen genoemd.

- De hoogste premie in een verzekeringsjaar mag niet meer bedragen dan 10 keer de laagste premie in een verzekeringsjaar. Dit wordt de bandbreedte-eis 1:10 genoemd (zie vraag 24 voor uitzonderingen op de bandbreedte-eis);
- Als al eerder gebruik is gemaakt van een uitkeringsvrijstelling uit een BHW-kapitaalverzekering of KEW, dan wordt de nog te gebruiken uitkeringsvrijstelling verminderd met de eerder gebruikte vrijstellingen (imputatieregeling).

Vanaf 1 januari 2013 geldt onder bepaalde voorwaarden een uitzondering op de tijdsklemmen (zie onderdeel D).

De genoemde uitkeringsvrijstellingen zijn vaste bedragen en worden niet geïndexeerd. De beoordeling of is voldaan aan de voorwaarden voor een uitkeringsvrijstelling wordt pas gedaan bij het daadwerkelijk tot uitkering komen van de BHW-kapitaalverzekering (zie vraag 5). Met ingang van 1 april 2017 geldt op basis van het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen één vrijstelling van € 123.428.

C De KEW, de SEW en het BEW

Een KEW is een kapitaalverzekering waarbij de belastingplichtige in box 1 belastingvrij kan sparen voor de aflossing van een schuld in verband met de eigen woning. Dit product kon vanaf 2001 tot 2013 worden afgesloten. Vanaf 2008 tot 2013 kon de belastingplichtige ook een SEW en een BEW afsluiten onder vergelijkbare voorwaarden als voor een KEW. Als in het vervolg van dit document wordt gesproken van een KEW, wordt daarmee ook de SEW en het BEW bedoeld, tenzij expliciet anders vermeld. Per 2013 is het niet meer mogelijk om op grond van het overgangsrecht een nieuwe KEW af te sluiten. Het fiscale regime van de KEW dat heeft gegolden vóór 2013 kan op een op 31 december 2012 bestaande KEW van toepassing blijven onder de voorwaarde dat na 31 december 2012 het gegarandeerde kapitaal of het bedrag van de premies niet is verhoogd en de looptijd niet is verlengd.

Voor een KEW geldt een uitkeringsvrijstelling als de belastingplichtige op het moment van uitkering in leven is. Hiervoor gelden op grond van de Wet IB 2001 tot 1 januari 2013 de volgende voorwaarden:

- De uitkering wordt gebruikt voor de aflossing van de eigenwoningsschuld;
- Er is gedurende ten minste 15 jaar (180 maanden) jaarlijks premie betaald: de lage uitkeringsvrijstelling;
- Er is gedurende ten minste 20 jaar (240 maanden) jaarlijks premie betaald: de hoge uitkeringsvrijstelling;

Deze minimale periodes van premiebetaling worden de tijdsklemmen genoemd.

- De hoogste premie in een verzekeringsjaar mag niet meer bedragen dan 10 keer de laagste premie in een verzekeringsjaar (zie vraag 19 voor uitzonderingen);
- Als al eerder gebruik is gemaakt van een uitkeringsvrijstelling uit een VHW-kapitaalverzekering of KEW, dan wordt de nog te gebruiken uitkeringsvrijstelling verminderd met de eerder gebruikte vrijstellingen (imputatieregeling).

Vanaf 1 januari 2013 tot 1 april 2017 geldt onder bepaalde voorwaarden een uitzondering op de tijdsklemmen (zie onderdeel D). De uitkeringsvrijstelling kan daarnaast niet meer bedragen dan het bedrag aan aflossing van de eigenwoningsschuld. Genoemde uitkeringsvrijstelling wordt jaarlijks geïndexeerd. Als de KEW gedurende de looptijd niet langer voldoet aan de daarvoor geldende voorwaarden, komt de KEW op grond van de Wet IB 2001 fictief tot uitkering. Op het moment dat het product daadwerkelijk of fictief tot uitkering komt, moet blijken of een belastingplichtige in aanmerking komt voor een uitkeringsvrijstelling. Met ingang van 1 april 2017 geldt alleen de hoge uitkeringsvrijstelling.

D Wijzigingen

1 Wijziging per 1 januari 2013

Wat is er veranderd per 1 januari 2013?

Vanaf 1 januari 2013 tot 1 januari 2017 is het in een aantal specifieke situaties onder voorwaarden mogelijk om gebruik te maken van de hoge uitkeringsvrijstelling bij afkoop van een KEW of BHW-kapitaalverzekering zonder dat is voldaan aan de tijdsklemmen, maar wel aan de overige voorwaarden voor de uitkeringsvrijstelling. Het gaat om situaties waarbij belastingplichtigen in een moeilijke financiële situatie zitten en vaak geen andere mogelijkheid hebben dan afkoop. Deze situaties zijn opgesomd in het Besluit vervallen tijdsklemmen. Het gaat om situaties waarin:

- de belastingplichtige het fiscaal partnerschap heeft beëindigd, zoals bij een echtscheiding (zie vraag 10);
- de verkoopprijs van de vorige woning onvoldoende was om de desbetreffende eigenwoningschuld volledig af te lossen;
- de belastingplichtige gebruik maakt van een vorm van schuldhulpverlening;

Als het fiscaal partnerschap is beëindigd, geldt wel dat de KEW of BHW-kapitaalverzekering tot uitkering moet komen in het kader van de financiële afwikkeling van het beëindigen van het fiscale partnerschap.

Een aanvullende voorwaarde is dat de uitkering uit de verzekering zoveel als mogelijk wordt gebruikt voor de aflossing van een eigenwoningschuld. In deze periode geldt deze aflossingseis ook voor een BHW-kapitaalverzekering als die is afgekocht met een beroep op het Besluit vervallen tijdsklemmen. Als een BHW-kapitaalverzekering expireert geldt deze eis overigens niet, ook niet in deze periode.

In andere dan de genoemde situaties kon men zich wenden tot de Belastingdienst/Directie Vaktechniek Belastingen/Team Brieven en beleidsbesluiten.

2 Wijziging per 1 januari 2017

Wat is er veranderd per 1 januari 2017?

Per 1 januari 2017 is er in de Wet IB 2001 en in de Invoeringswet een aantal situaties opgenomen, waarbij er bij afkoop toch recht bestaat op een uitkeringsvrijstelling terwijl niet aan de tijdsklemmen, maar wel aan de overige voorwaarden wordt voldaan. Voor enkele situaties was dit voor die tijd al geregeld in het Besluit vervallen tijdsklemmen.

Het gaat hierbij om situaties waarin:

- de belastingplichtige het fiscaal partnerschap heeft beëindigd, zoals bij een echtscheiding (zie vraag 10) en de KEW of BHW-kapitaalverzekering in het kader van de financiële afwikkeling daarvan tot uitkering komt;
- de belastingplichtige gemeentelijke schuldhulpverlening wordt geboden;
- de belastingplichtige een eigen woning heeft vervreemd en hem op het moment direct na die vervreemding nog steeds of opnieuw een eigen woning ter beschikking staat;
- is vastgesteld dat de belastingplichtige financiële problemen heeft en als gevolg daarvan niet meer in staat is de lasten met betrekking tot zijn eigen woning te voldoen of die lasten naar verwachting binnen afzienbare tijd niet meer zal kunnen voldoen. Bijvoorbeeld financiële problemen van de belastingplichtige als gevolg van werkloos of arbeidsongeschikt. De belastingplichtige kan een verzoek indienen bij de minister om gebruik te kunnen maken van deze regeling.

Als voorwaarde voor de uitkeringsvrijstelling geldt dat de belastingplichtige de uitkering zoveel als mogelijk moet aanwenden voor de aflossing van de eigenwoningschuld. In deze periode geldt deze aflossingseis ook voor BHW-kapitaalverzekering als die is afgekocht met een beroep op het Besluit vervallen tijdsklemmen. Als een BHW-kapitaalverzekering expireert, geldt deze eis overigens niet, ook niet in deze periode.

3 Wijziging per 1 april 2017

Wat is er veranderd per 1 april 2017?

Met ingang van 1 april 2017 is de voorwaarde dat er ten minste 15 dan wel 20 jaar jaarlijks premie moet zijn betaald om voor een uitkeringsvrijstelling bij afkoop in aanmerking te komen (tijdklemmen), geheel vervallen voor alle situaties van afkoop. In die situatie kan gebruik worden gemaakt van de hoge uitkeringsvrijstelling voor een KEW dan wel de vrijstelling van € 123.428 voor een BHW-kapitaalverzekering.

Als voorwaarde voor de uitkeringsvrijstelling geldt dat de belastingplichtige de uitkering van de KEW zoveel als mogelijk moet aanwenden voor de aflossing van de eigenwoningschuld. Met ingang van 1 april 2017 geldt deze aflossingseis **niet** meer voor de BHW-kapitaalverzekering. Het moment van afkoop is hiervoor van belang, niet het moment van uitbetalen van de afkoopsom BHW-kapitaalverzekering (zie vraag 5).

Voor het gebruik van de uitkeringsvrijstelling moet vanzelfsprekend aan de overige voorwaarden worden voldaan.

E Vragen

4 Gevolgen vervallen tijdsklemmen voor BHW-kapitaalverzekeringen

Wat is het gevolg van het vervallen van de tijdsklemmen per 1 april 2017 voor BHW-kapitaalverzekeringen?

Het vervallen van de tijdsklemmen per 1 april 2017 betekent dat BHW-kapitaalverzekeringen niet meer hoeven te voldoen aan de voorwaarde dat ten minste 15 dan wel 20 jaar jaarlijks premie moet zijn voldaan om recht te hebben op de uitkeringsvrijstelling. De uitkeringsvrijstelling geldt voor BHW-kapitaalverzekeringen gesloten in de periode 1992 tot en met 2000 die op grond van de Invoeringswet Wet IB 2001 op 31 december 2000 'op weg waren' naar een uitkeringsvrijstelling (artikel I, onderdeel AM, eerste lid, van de Invoeringswet). In het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2018 wordt voorgesteld om voor deze kapitaalverzekeringen de tijdsklemmen voor het ten minste 15 of 20 jaren jaarlijks (onafgebroken) voldoen van premies per 1 januari 2018 te laten vervallen (artikel I, onderdeel AM, zevende lid (nieuw) van de Invoeringswet). Vooruitlopend op deze wetswijziging is in het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen goedgekeurd dat de tijdsklemmen voor deze BHW-kapitaalverzekeringen al per 1 april 2017 zijn vervallen.

5 Verschil tussen KEW en BHW-kapitaalverzekering bij niet langer voldoen aan de voorwaarden

Als een KEW of een BHW-kapitaalverzekering niet langer voldoet aan de voorwaarden voor de uitkeringsvrijstelling, is er dan een verschil in fiscale afhandeling?

Er is een verschil in de fiscale afhandeling van beide producten. Een KEW moet gedurende de looptijd aan alle voorwaarden voldoen voor de uitkeringsvrijstelling. Als de KEW op enig moment niet meer aan een voorwaarde voldoet, wordt de KEW op dat moment geacht tot uitkering te zijn gekomen (fictieve uitkering). Anders dan bij een KEW vindt de beoordeling of de BHW-kapitaalverzekering voldoet aan de voorwaarden voor een uitkeringsvrijstelling pas plaats op het moment van daadwerkelijk uitkeren, dus bij expiratie of bij gehele afkoop. De uitkeringen (waaronder afkoopsommen) uit een BHW-kapitaalverzekering worden altijd in box 1 afgehandeld. Als een BHW-kapitaalverzekering gedurende de looptijd niet meer aan de voorwaarden voldoet, heeft dit niet tot gevolg dat daardoor de bijzondere bezitsvrijstelling in box 3 komt te vervallen.

6 Uitkeringsvrijstelling bij fictieve uitkering KEW

Kan een belastingplichtige alsnog van de uitkeringsvrijstelling gebruik maken als een KEW fictief tot uitkering komt?

De belastingplichtige kan gebruik maken van de uitkeringsvrijstelling als hij binnen zes maanden na het fictieve uitkeringsmoment de KEW daadwerkelijk tot uitkering laat komen en hij daarmee de eigenwoningschuld zoveel als mogelijk aflost. Als de KEW vóór 1 april 2017 fictief tot uitkering is gekomen, moet de KEW wel hebben voldaan aan voorwaarden die de Wet IB 2001 aan de uitkeringsvrijstelling stelt, om voor deze vrijstelling in aanmerking te komen. Hierbij geldt een uitzondering voor een situatie waarop het Besluit vervallen tijdsklemmen van toepassing is (zie onderdeel D).

7 Verkorte premieduur

Behoudt de belastingplichtige de uitkeringsvrijstelling als zijn KEW of BHW-kapitaalverzekering een verkorte premieduur kent?

Als in de overeenkomst vóór 1 april 2017 al was voorzien in de mogelijkheid van een verkorte premieduur voor de KEW of BHW-kapitaalverzekering van ten minste 15 jaar, dan behoudt de belastingplichtige recht op de uitkeringsvrijstelling. De belastingplichtige heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt of kan hiervan nog gebruikmaken zonder de uitkeringsvrijstelling te verliezen.

Voorbeeld A

In de verzekeringspolis van een KEW van A was vóór 1 april 2017 al voorzien in de mogelijkheid om de premieduur te verkorten. A verkort zijn premieduur tot ten minste 15 jaar. Hij behoudt de uitkeringsvrijstelling. Het maakt hierbij niet uit of A de premieduur heeft verkort vóór of na 1 april 2017.

Voorbeeld B

In de verzekeringspolis van een KEW van A was vóór 1 april 2017 al voorzien in de mogelijkheid om de premieduur te verkorten. A verkort de premieduur tot 14 jaar. De KEW komt op het moment van verkorten fictief tot uitkering. Het maakt daarbij niet uit of A de premieduur heeft verkort vóór of na 1 april 2017. Bij een BHW-kapitaalverzekering heeft de belastingplichtige in deze situatie geen recht op de uitkeringsvrijstelling op het moment dat de polis expireert of hij de polis geheel afkoopt (zie vraag 5 en 6).

8 Premievrijmaken

Behoudt de belastingplichtige de uitkeringsvrijstelling als hij de KEW of de BHW-kapitaalverzekering premievrij maakt voordat er 15 jaar premie is betaald?

Als een belastingplichtige een KEW of BHW-kapitaalverzekering binnen 15 jaar premievrij heeft gemaakt, verliest hij de uitkeringsvrijstelling. Dit geldt voor de periode van vóór 1 april 2017, maar ook voor de periode vanaf die datum.

9 Verkorte looptijd

Kan de belastingplichtige de looptijd van zijn premiebetalende KEW of BHW-kapitaalverzekering tussentijds verkorten tot minder dan 15 jaar met behoud van de uitkeringsvrijstelling?

De looptijd van een premiebetalende KEW of BHW-kapitaalverzekering tussentijds verkorten houdt in dat de premieduur ook wordt verkort. Voor een verkorte premieduur geldt dat er ten minste 15 jaar jaarlijks (onafgebroken) premie moet worden betaald om in aanmerking te komen voor de uitkeringsvrijstelling (zie vraag 7). Deze voorwaarde is dan ook van toepassing op het tussentijds verkorten van de looptijd. Voor de KEW betekent het tussentijds verkorten van de looptijd tot minder dan 15 jaar fictieve afkoop. Voor een BHW-kapitaalverzekering betekent dit dat er geen recht op de uitkeringsvrijstelling bestaat aan het einde van de looptijd.

10 Afkoop voor beëindigen partnerschap

Als een belastingplichtige vóór 1 april 2017 zijn KEW of zijn BHW-kapitaalverzekering afkoopt voordat het partnerschap is beëindigd, kan de uitkeringsvrijstelling dan van toepassing zijn?

Vóór 1 april 2017 kan de uitkeringsvrijstelling van toepassing zijn mits de KEW of de BHW-kapitaalverzekering is afgekocht in het kader van de beëindiging van het partnerschap. Vanaf 1 april 2017 maak het voor de uitkeringsvrijstelling niet meer uit in welk verband de KEW of de BHW-kapitaalverzekering wordt afgekocht. Voor het gebruik van de vrijstelling is het in dat geval niet van belang of de KEW of de BHW-kapitaalverzekering vóór, bij of na beëindiging van het partnerschap tot uitkering is gekomen. De uitkering moet zoveel als mogelijk worden gebruikt voor de aflossing van de eigenwoningschuld en het product moet aan de overige voorwaarden hebben voldaan.

Voor een BHW-kapitaalverzekering geldt deze aflossingseis vanaf 1 april 2017 niet meer. Hierbij is het moment van afkoop bepalend voor het van toepassing zijnde regime en niet het moment van uitbetalen. Dit betekent dat de aflossingseis van toepassing is, als een BHW-kapitaalverzekering vóór 1 april 2017 is afgekocht, maar pas na 1 april 2017 is uitbetaald.

11 Eis aflossing eigenwoningschuld

Moet een belastingplichtige bij de verkoop van de eigen woning met de uitkering uit een KEW direct de eigenwoningschuld aflossen om recht te houden op de uitkeringsvrijstelling?

Dit is niet nodig. Als de KEW tot uitkering komt in het kader van de verkoop van de eigen woning, dan wordt de uitkering geacht te zijn gebruikt om daarmee de eigenwoningschuld af te lossen.

Bij de verkoop van een woning hoeft het moment van het tot uitkering komen van de KEW en het aflossen eigenwoningschuld niet samen te vallen. Het gebeurt in de praktijk regelmatig dat de eigenwoningschuld direct wordt afgelost met de opbrengst van de verkoop van de eigenwoning en dat daarna pas de kapitaalverzekering tot uitkering komt. Als er een direct verband bestaat tussen het vrijkomen van het kapitaal en de aflossing van de eigenwoningschuld, maakt het niet uit met welke bron de aflossing wordt gefinancierd.

12 Aflossen restschuld

De uitkeringsvrijstelling is van toepassing als belastingplichtige met de uitkering uit een KEW de eigenwoningschuld aflost. Geldt dit ook als hij met de uitkering een restschuld aflost?

De uitkeringsvrijstelling geldt ook als met de uitkering uit een KEW zoveel als mogelijk een restschuld wordt afgelost. Dit is sinds 2013 mogelijk. Hierbij maakt het niet uit dat de restschuld voor 2013 is ontstaan.

13 Gedeeltelijke aflossing eigenwoningschuld en andere besteding

Is de uitkeringsvrijstelling van toepassing als een belastingplichtige met de uitkering uit een KEW een gedeelte van de eigenwoningschuld aflost en het overige gedeelte voor andere doeleinden gebruikt?

Er geldt in die situatie geen vrijstelling, ook niet voor zover met de uitkering wel de eigenwoningschuld is afgelost. Alleen als de belastingplichtige de kapitaalsuitkering gebruikt om zoveel als mogelijk de eigenwoningschuld af te lossen, geldt de uitkeringsvrijstelling.

Voorbeeld A

A heeft een KEW met een waarde van € 40.000. Aan het einde van de looptijd expireert deze KEW. De eigenwoningschuld is op dat moment € 100.000. A gebruikt € 30.000 van de uitkering om een deel van de eigenwoningschuld af te lossen. Van de overgebleven € 10.000 koopt A een auto. Het rentebestanddeel in de gehele uitkering van € 40.000 is in dit geval belast.

Voorbeeld B

A heeft een eigenwoningschuld van € 100.000. De uitkering uit een KEW bedraagt € 120.000. Hij heeft nog recht op een uitkeringsvrijstelling van € 80.000 omdat het restant al is gebruikt voor een eerdere uitkering KEW. Heeft hij recht op die resterende uitkeringsvrijstelling als hij € 80.000 op de eigenwoningschuld aflost?

In deze situatie moet A € 100.000 aflossen op de eigenwoningschuld om recht te hebben op de resterende uitkeringsvrijstelling van € 80.000. De uitkering KEW bedraagt € 120.000, de uitkeringsvrijstelling € 80.000 zodat het rentebestanddeel in het resterende gedeelte van € 40.000 van de uitkering KEW is belast. Als A met de uitkering KEW € 80.000 aflost op de eigenwoningschuld, dan is het rentebestanddeel in de gehele uitkering van € 120.000 belast.

14 Gedeeltelijke aflossing restschuld en andere besteding

Is een uitkeringsvrijstelling van toepassing als een belastingplichtige met een deel van de uitkering uit een KEW wel zoveel als mogelijk de restschuld aflost, maar met het meerdere niet de aanwezige eigenwoningschuld?

Zo ja, hoe hoog is de vrijstelling dan?

Er bestaat in die situatie geen recht op de uitkeringsvrijstelling. Met de kapitaalsuitkering moet een belastingplichtige zoveel als mogelijk de eigenwoningschuld aflossen. Als hij alleen een restschuld aflost en met het meerdere niet de eigenwoningschuld aflost – terwijl deze schuld er wel is – heeft hij geen recht op de uitkeringsvrijstelling. Dit is anders als de belastingplichtige verder geen eigenwoningschuld meer heeft. Dan is alleen het rentebestanddeel in het meerdere belast.

Voorbeeld

A heeft een KEW met een waarde van € 100.000. Daarnaast heeft A een eigenwoningschuld van € 70.000 en een restschuld van € 20.000. De KEW komt volledig tot uitkering. Als A alleen de restschuld aflost en niet de eigenwoningschuld, is het rentebestanddeel in € 100.000 belast. Lost A zowel de restschuld als de eigenwoningschuld geheel af, dan is alleen het rentebestanddeel in de resterende € 10.000 belast.

15 Aflossing nieuwe, annuïtaire eigenwoningschuld

Is een uitkeringsvrijstelling van toepassing als een belastingplichtige met de uitkering uit een KEW zoveel als mogelijk een andere, nieuwe eigenwoningschuld aflost waarvoor de annuïtaire aflossingseis geldt?

Er kan dan gebruik worden gemaakt van de uitkeringsvrijstelling. De belastingplichtige moet met de uitkering de eigenwoningschuld zoveel als mogelijk aflossen om recht te hebben op de uitkeringsvrijstelling. Er wordt hierbij geen onderscheid gemaakt tussen een op 31 december 2012 bestaande eigenwoningschuld (overgangsrecht) of een nieuwe, na 31 december 2012 ontstane, eigenwoningschuld.

16 Aflossingseis bij BHW-kapitaalverzekering

Wanneer geldt de aflossingseis bij een BHW-kapitaalverzekering?

Voor een BHW-kapitaalverzekering geldt de aflossingseis niet, tenzij er sprake is van afkoop met een beroep op het Besluit vervallen tijdsklemmen in de periode 1 januari 2013 tot 1 april 2017 (zie hiervoor vraag 1 en 2).

17 Gehele of gedeeltelijke afkoop

Kan een belastingplichtige een KEW gedeeltelijk afkopen nadat hij 18 jaar jaarlijks premie heeft betaald met toepassing van de uitkeringsvrijstelling? Kan dit ook nog na 31 maart 2017?

Tot 1 april 2017 was dat mogelijk. In die periode kon eenmalig na 15 jaar – onder gebruikmaking van de lage vrijstelling – een tussentijdse gedeeltelijke afkoop plaatsvinden zonder verlies van de hoge uitkeringsvrijstelling. Bij een volgende afkoop geldt onverkort dat het product geacht wordt geheel tot uitkering te zijn gekomen. Het restant van de hoge vrijstelling na 20 jaar premiebetaling kan dan van toepassing zijn. Het maakte hierbij niet uit of vooraf is overeengekomen om twee uitkeringen te doen of dat er twee keer werd afgekocht.

Als een belastingplichtige de KEW gedeeltelijk afkoopt na 31 maart 2017, wordt de polis geacht geheel tot uitkering te zijn gekomen. De uitkeringsvrijstelling kan van toepassing zijn (zie vraag 5 en 6). Een uitzondering vormt de situatie waarbij in de polis al vóór 1 april 2017 is vastgelegd dat de volgtijdelijke uitkeringen na 1 april 2017 gaan plaatsvinden. Alleen in dat geval kunnen beide uitkeringen plaatsvinden met toepassing van de uitkeringsvrijstelling als aan de overige voorwaarden wordt voldaan.

18 Gedeeltelijk afkopen na 20 jaar premiebetaling

Kan een belastingplichtige een KEW na meer dan 20 jaar premiebetaling gedeeltelijk afkopen met toepassing van de uitkeringsvrijstelling?

Een gedeeltelijke afkoop van een KEW na meer dan 20 jaar heeft tot gevolg dat de polis geacht wordt geheel tot uitkering te zijn gekomen. Het maakt hierbij niet uit of dit vóór of na 1 april 2017 plaatsvindt. Ook is het niet van belang of vooraf twee uitkeringen zijn overeengekomen of dat twee keer kan worden afgekocht.

19 Overschrijding bandbreedte

Wanneer is een overschrijding van de bandbreedte van 1:10 toegestaan?

In het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen heeft de staatssecretaris in twee situaties waarin de bandbreedte van 1:10 is overschreden, goedgekeurd dat de KEW of BHW-kapitaalverzekering nog steeds aan de voorwaarden voor de uitkeringsvrijstelling voldoet. Deze situaties zijn:

- A Als er sprake is van een incidentele fout, waardoor de premie buiten de bandbreedte is getreden tot maximaal een bandbreedte van 1:11 van de totale premie die in het jaar met de hoge storting is voldaan (paragraaf 3.1.1 van het Verzamelbesluit). Achtergrond van dit maximum is dat een belastingplichtige abusievelijk naast een eenmalige hoge storting (factor 1) ook de reguliere jaarpremie heeft betaald (factor 10). Hier ontstaat geen nieuwe bandbreedte, maar wordt deze overschrijding als gevolg van een incidentele fout toegestaan als deze niet meer bedraagt dan maximaal 1:11.
- B Als de jaarpremie buiten de bandbreedte zal komen of is gekomen door een aanpassing van de premie als gevolg van het aflopen van een rentevastperiode van de aan de KEW gekoppelde eigenwoningsschuld tijdens de looptijd. Hier geldt dat er geen nieuwe bandbreedte ontstaat. De overschrijding van de bandbreedte van 1:10 is in dit geval toegestaan. Voor de toekomst blijft de oorspronkelijke bandbreedte van voor het aflopen van de rentevastperiode gelden.

20 Aflopen van de rentevastperiode

Wat wordt onder het aflopen van de rentevastperiode verstaan?

Onder het aflopen van de rentevastperiode wordt in dit kader verstaan het tussentijds openbreken van het contract om de eigenwoningrente aan te passen en het wijzigen van de rente als gevolg van een verhuizing. Ook als een belastingplichtige kiest voor een andere aanbieder die bijvoorbeeld een lagere rente aanbiedt, is sprake van het aflopen van de rentevastperiode.

Daarbij blijft de bandbreedte van vóór de toepassing van de goedkeuring bepalend en wordt de gewijzigde jaarpremie/inleg niet de maatstaf voor een nieuwe bandbreedte.

Als de jaarpremie wijzigt door een andere oorzaak – bijvoorbeeld door een verkorting van de looptijd of door een extra premiestorting – en daarmee de bandbreedte overschrijdt, geldt de in paragraaf 3.1.1 van het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen opgenomen goedkeuring niet. (Zie ook vraag 19.)

21 Bandbreedte voor toepassing goedkeuring

Wat wordt in paragraaf 3.1.2 van het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen bedoeld met de voorwaarde dat de bandbreedte van vóór de toepassing van de goedkeuring bepalend blijft?

Het gaat hierbij om de oorspronkelijke bandbreedte van vóór de aanvang van de nieuwe rentevastperiode waarin de premie de wettelijke bandbreedte van 1:10 overschrijdt. Als de bandbreedte vóór deze overschrijding kleiner is dan 1:10, dan staat daarmee op dat moment de laagste en de hoogste premie nog niet vast. Dit houdt in dat de premie nog omhoog en omlaag kan totdat de maximale bandbreedte van 1:10 is bereikt. Dan pas staat de hoogste en de laagste premie vast. Enkele voorbeelden ter verduidelijking.

Voorbeeld A

A betaalt jaarlijks € 600 aan premie voor zijn KEW. In het eerste jaar heeft hij een extra storting gedaan van € 3.000. Zijn bandbreedte is daarmee 1:6. De jaarpremie valt hiermee binnen de wettelijke toegestane bandbreedte van 1:10. A kan met de premie nog omlaag tot € 360 of omhoog tot € 6.000.

In 2015 loopt zijn rentevastperiode af en wordt er een nieuwe rentevastperiode overeengekomen met een lagere rente. Als gevolg hiervan wordt de jaarpremie € 6.100. A voldoet daardoor niet meer aan de wettelijk toegestane bandbreedte van 1:10. Op grond van de goedkeuring heeft dit echter niet tot gevolg dat de KEW niet aan de wettelijke bandbreedte-eis voldoet. De oorspronkelijke bandbreedte van vóór de goedkeuring, 1:6 blijft bepalend voor de toekomst. In de toekomst kan A de premie nog tot € 360 verlagen of tot € 6.000 verhogen.

Voorbeeld B

Diezelfde A verhuist in 2017 naar een andere eigenwoning en neemt de KEW mee naar een andere aanbieder. Deze biedt een nieuwe rentevastperiode van 5 jaar en een nog lagere rente. Als gevolg hiervan wordt de premie € 6.300 per jaar. Ook in deze situatie heeft dit op grond van de goedkeuring tot gevolg dat de KEW aan de wettelijke bandbreedte-eis voldoet. In deze situatie blijft de bandbreedte van vóór de goedkeuring 1:6 bepalend. In de toekomst kan A de premie nog tot € 360 verlagen of tot € 6.000 verhogen.

Voorbeeld C

Stel dat in voorbeeld B de nieuwe premie € 5.400 per jaar wordt. De goedkeuring is in deze situatie niet van toepassing omdat de premieverhoging binnen de bandbreedte 1:10 valt. In deze situatie wordt de nieuwe bandbreedte van 1:9 bepalend voor de toekomst. Dit houdt in dat A in de toekomst de premie nog tot € 540 kan verlagen of tot € 6.000 verhogen.

Voorbeeld D

Inmiddels is de eigenwoningrente weer flink gestegen. Na afloop van de rentevastperiode gaat A (uit voorbeeld B) in 2021 daardoor een premie van € 350 per jaar betalen. De overschrijding van de laagste toegestane jaarpremie op basis van de wettelijke toegestane bandbreedte van 1:10 leidt op grond van de goedkeuring evenmin tot een 'fatale' overschrijding. De bandbreedte van vóór de goedkeuring van 1:6 blijft bepalend. A kan in de toekomst de premie nog tot € 360 verlagen en tot € 6.000 verhogen.

Voorbeeld E

Stel dat A (uit voorbeeld B) vanaf 2021 een premie van € 360 per jaar betalen. A behoudt het recht op de uitkeringsvrijstelling, omdat de premie binnen de bandbreedte van 1:10 blijft. De premie van € 360 bepaalt echter wel de definitieve bandbreedte waartussen de jaarpremie voor de toekomst moet liggen om recht op de uitkeringsvrijstelling te houden, namelijk tussen € 360 (factor 1) en € 3.600 (factor 10).

Voorbeeld F

In 2022 besluit A (uit voorbeeld E) om de looptijd van de KEW aanzienlijk te verkorten. Om toch het gegarandeerde kapitaal te behalen, stijgt de premie tot € 3.700 per jaar. Deze overschrijding van de hoogste toegestane jaarpremie op basis van de geldende bandbreedte van 1:10 valt niet onder de goedkeuring van het Verzamelbesluit. De goedkeuring geldt alleen voor wijzigingen van de premie die een direct gevolg zijn van de wijziging in de eigenwoningrente door het aflopen van een rentevastperiode. Een aanpassing van de looptijd valt hier niet onder (zie vraag 20).

22 Hoge en lage rente aan het einde van de rentevastperiode

Geldt de goedkeuring in paragraaf 3.1.2 van het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen ook als de rente na het einde van de rentevastperiode veel hoger is waardoor de jaarpremie onder de laagste premie van de bandbreedte (factor 1) uitkomt?

De goedkeuring geldt als de jaarpremie wordt aangepast als gevolg van het aflopen van de rentevastperiode van de aan de KEW gekoppelde eigenwoningschuld. Hierbij kan de jaarpremie zowel de hoogste (factor 10) als de laagste jaarpremie van de bandbreedte (factor 1) overschrijden.

23 Overschrijding bandbreedte bij BHW-kapitaalverzekering

Kan een belastingplichtige gebruik maken van de uitkeringsvrijstelling als een BHW-kapitaalverzekering in juni 2017 tot uitkering komt en in 2010 buiten de bandbreedte is getreden? De bandbreedte is overschreden door een aanpassing van de jaarpremie als gevolg van het aflopen van een rentevastperiode.

De goedkeuring geldt ook voor BHW-kapitaalverzekeringen waarin de bandbreedte als gevolg van het aflopen van een rentevastperiode al vóór de inwerkingtreding van paragraaf 3.1.2 van het Verzamelbesluit kapitaalverzekeringen is overschreden.

24 Mogelijkheden van herstel van de premie

Om binnen de bandbreedte van 1:10 te blijven is de jaarpremie voor een KEW of een BHW-kapitaalverzekering in het verleden, bijvoorbeeld in 2010, niet volledig aangepast. De belastingplichtige gaat hierdoor het oorspronkelijke gegarandeerde kapitaal of het doelkapitaal niet meer halen. Mag de jaarpremie alsnog worden aangepast, ook al treedt deze dan buiten de bandbreedte van 1:10? Mag dit herstel ook plaatsvinden door de storting van een bedrag ineens waarbij de premie niet wijzigt?

De jaarpremie mag zodanig worden aangepast om op die manier het oorspronkelijke gegarandeerde kapitaal of het doelkapitaal alsnog te halen. Het gaat in het voorbeeld om een aanpassing dan wel herstelactie naar aanleiding van het aangepaste rentepercentage in 2010. Deze aanpassing ziet op premies die in het verleden liggen, maar ook op toekomstige premies.

Dit herstel kan zowel door een aanpassing van de jaarpremie met terugwerkende kracht tot het moment van de wijziging, door de storting van een bedrag ineens ter grootte van de te weinig betaalde premie vanaf het moment van de wijziging of door een hogere premie in de toekomst. Hiermee wordt de bandbreedte-eis geacht niet te worden overschreden.

25 Extra storting

De oorspronkelijke jaarpremie voor een KEW lag op basis van een bandbreedte van 1:6 (€ 600 - € 3.600). Door een rentewijziging als gevolg van de afloop van de rentevastperiode wordt de premie € 6.100 per jaar. Kan de belastingplichtige nadien een extra storting doen?

Voor de beoordeling of de belastingplichtige een extra storting kan doen, moet de oorspronkelijke bandbreedte worden gehanteerd, in dit voorbeeld 1:6. Dat betekent dat de extra storting binnen de wettelijke bandbreedte van 1:10 (tussen € 600 en € 6.000) moet blijven uitgaande van de oorspronkelijke jaarpremie. Omdat de nieuwe jaarpremie meer bedraagt dan de maximaal toegestane jaarpremie van € 6.000 is een extra storting niet mogelijk. Een extra storting leidt dan tot overschrijding van de bandbreedte-eis.

26 Keuze uit rentetarieven

Bij het aflopen van een rentevastperiode of uit eigen beweging aanpassen van een rentevastperiode kan een belastingplichtige kiezen uit een aantal rentetarieven. Hij kan hierbij kiezen uit vijf tarieven. Twee tarieven zorgen ervoor dat een jaarpremie binnen de bandbreedte van 1:10 blijft. Bij drie tarieven valt de jaarpremie buiten de bandbreedte van 1:10. Mag de belastingplichtige dan toch kiezen voor een rentetarief waardoor de jaarpremie buiten de bandbreedte van 1:10 schiet?

Het staat de belastingplichtige vrij om te kiezen voor de voor hem optimale nieuwe rentevastperiode met de daarbij behorende premie. De overschrijding van de bandbreedte leidt dan ook niet tot verlies van de uitkeringsvrijstelling. Dit geldt zowel voor een KEW als voor een BHW-kapitaalverzekering.

